

náš vidiek

1/2010

ROČNÍK VII

ŠTVRTROČNÍK

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

4. informačný deň VIPA,

konaný 5. – 6. marca 2010 v obci Vinné
v rámci projektu, **podporeného z PRV SR 2007-2013**

predstavujeme
CHKO Vihorlat

MAS DUŠA
Plody spolupráce

reportáž z vyhodnotenia súťaže
Vitajte v našom regióne

a ďalšie projekty, konferencie,
vidiecke aktivity...

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

☞ Vitajte v našom regióne	4
☞ Víťazi hodnotenia odbornou porotou	6
☞ Skrytý poklad neďaleko Levíc	7
☞ Kraslice	8
☞ Deň Zeme	9
☞ V Turčianskych Kľačanoch sa kôň vracia do života obyčajného človeka	10
☞ CHKO Vihorlat	16

4. informačný deň Vidieckeho parlamentu

☞ Program 4. infodňa VIPA	18
☞ Plody spolupráce	19
☞ Stratégie regionálnej politiky rozvoja, príprava rozvojových aktivít	21
☞ Vidiecky cestovný ruch – príležitosť pre rozvoj podnikania na vidieku	24
☞ Význam syrárskych špecialít z ovčieho mlieka	28
☞ Podnikanie v poľnohospodárstve	30
☞ Prvé zasadnutie novozvoleného predsedníctva VIPA SK	30
☞ Predstavujeme členov predsedníctva VIPA SK 2010-2013	31
☞ Vyhlásenie	34

Fotografie na titulnej strane obálky, 2. strane a zadnej strane obálky:
Zo zbierky Vinianskeho obecného múzea a galérie

Ilustrácie: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Hovori sa, že začiatky sú ťažké. Keďže Vidiecky parlament na Slovensku bude oslavovať svoje 10. výročie, asi nie je možné hovoriť o začiatkoch. Napriek tomu niečo nové predsa len začína. Chceme Vám predstaviť nových, či starých členov predsedníctva, ktoré sa bude snažiť tou svojou štipkou fundovanosti prispieť k lepšej budúcnosti.

Vidiecky parlament nie je anonymnou organizáciou, ktorej členovia ani poriadne nevedia, čo to slovo znamená. Sú to ľudia, ktorých cieľom je pozdvihnúť náš skvelý vidiek, ktorý má v sebe toľko potenciálu, o ktorom ani sami obyvatelia nevedia. Agroturistika, predaj z dvora, farmárstvo, chovateľstvo to sú činnosti a povolania, ktoré stále majú čo ponúknuť aj dnešnému uponáhľanému človeku. Preto sú však na Slovensku nedocenené?

Okrem predstavenia členov Vám chceme dať do pozornosti článok Karola Heriana o syrárskych špecialitách. Možnože aj vďaka nemu sa bryndza stane častejšou pochúťkou na vašom stole.

Ludmila Bátorová vám zas v rubrike Naši remeselníci predstaví šikovnú krasličiariku Janu Slošiarovú z Kanianky.

Pre tých, ktorí radi fotografujú, ponúkame možnosť prejsť sa. Fotografická súťaž pre amatérov je s témou Zem a jej premeny je určená práve pre fotografy, ktorí sa na svet dívajú iným pohľadom. Víťazná fotografia bude publikovaná na titulnej strane nášho vidieka.

Účastníci rôznych diskusií sa zhodli na tom, že slovenský vidiek v roku 2015 by mal byť územím s čistým a zdravým životným prostredím, vybudovanou technickou aj sociálnou infraštruktúrou, poskytujúci dostatok pracovných príležitostí a podmienok pre malé a stredné podnikanie, postavených na trvalo udržateľnom využívaní miestnych zdrojov, napríklad v ekologickom poľnohospodárstve a lesníctve, agro a ekoturizme, remeslách, s využitím moderných technológií na vytvorenie čo najvyššej pridanej hodnoty.

Rozvoj slovenského vidieka bude postavený na dobrej spolupráci rôznych subjektov a na vzdelaných a aktívnych občanoch so záujmom o veci verejné a s úctou k predkom a tradíciám. Pretože toto nie je niekoho vidiek, toto je Náš vidiek.

Redakčná rada

VITAJTE V NAŠOM REGIÓNE

Pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Vladimíra Maňku sa uskutočnil 23. apríla 2010 v Parku kultúry a oddychu v Banskej Bystrici 8. ročník celoslovenskej finálovej súťaže tímov Vitajte v našom regióne

Podujatie je vyvrcholením práce študentských tímov v rámci vzdelávacieho programu Podnikanie v cestovnom ruchu. Pre študentov je to jedinečná možnosť prezentovať výsledky svojej niekoľkomesačnej práce, doterajšiu podnikateľskú činnosť, poskytované služby, ako aj nápady na prezentáciu regiónu s cieľom prilákať tam turistov a pomôcť rozvíjať cestovný ruch.

Súťaž Vitajte v našom regióne je súťaž študentských tímov organizovaná formou veľtrhu. V tomto školskom roku sa zapojilo 265 študentov z 53 tímov z celého Slovenska, ktorí prezentovali verejnosti a odbornej porote výsledky svojej niekoľkomesačnej práce na projektoch z oblasti cestovného ruchu. V priestore prezentačných stánkov si mladí ľudia vyskúšali schopnosť tvorivo predstaviť svoj región a ponúknuť návštevníkom také služby a aktivity, ktoré zvýšia záujem zahraničných hostí o jeho návštevu. Študenti reagovali na otázky verejnosti a poroty a získali tiež praktické skúsenosti o tom, čo

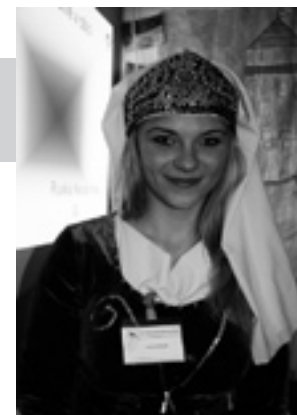
všetko musí podnikateľ urobiť pre úspešný marketing a predaj svojich produktov a služieb.

Súťažné prezentácie súťažných tímov hodnotila odborná porota, ale aj študenti a verejnosť a to v kategórii Najzaujímavejšia prezentácia regiónu, Najlepší prezentačný tím, Najlepší regionálny produkt cestovného ruchu ale tiež v Prezentácii súťažného tímu na pódium a individuálnej súťaži o Najoriginálnejšieho maskota.

Informácie o programoch

Vzdelávací program Podnikanie v cestovnom ruchu, ktorý na Slovensku ponúka nezisková organizácia Junior Achievement Slovensko – Mládež pre budúcnosť je určený pre 8. a 9. ročník základných a 1. – 3. ročník stredných škôl ako voliteľný či povinný školský predmet. Vzdelávací program predstavuje mladým ľuďom oblasť cestovného ruchu ako zdroj

možných pracovných príležitostí, zapája mladých do života regiónu, učí ich pozrieť sa na región očami návštevníka a hľadať možnosti riešenia pre rozvoj podnikania a služieb v cestovnom ruchu v konkrétnej lokalite. V školskom roku 2009/10 sa program realizuje v 79 triedach a 58 školách vo všetkých regiónoch Slovenska.

O organizátorovi

Junior Achievement Slovensko, n.o., je stabilná profesionálna vzdelávacia nezisková organizácia, ktorá 18 rokov realizuje na Slovensku podnikateľské, ekonomické a finančné vzdelávacie programy pre mladých ľudí. Programy sú realizované metódou zážitkového učenia, podporujú ekonomické a podnikateľské myslenie, učia etickému rozhodovaniu, orientujú študentov v trhovej ekonomike ešte pred vstupom na trh práce a ponúkajú preventívne riešenia pre zamestnanosť mládeže. Programy mladých ľudí motivujú ako byť podnikateľmi, ako si zlepšiť svoje zručnosti pre zamestnateľnosť a zvýšiť finančnú gramotnosť. V školskom roku 2009/2010 je do programov a projektov JASR zapojených asi 16 000 študentov a v júni 2009 dosiahol počet absolventov z celého Slovenska 174 000 študentov.

Junior Achievement Slovensko je licenčným partnerom Junior Achievement Worldwide a Junior Achievement – Young Enterprise Europe. Viac informácií o organizácii JASR nájdete na webovej stránke www.jasr.sk.

Kontakt:

Marián Paulus
programový manažér
Tel.: 048/412 60 13
Mobil: 0903 233 305
Mail: paulus@jasr.sk

Junior Achievement Slovensko, n.o.
Pánska 36/19, Králiky 36
976 34 Tajov, Banská Bystrica

VÍTAZI HODNOTENIA ODBORNOU POROTOU

Najzaujímavejšia prezentácia regiónu			
#	Č. stánku	Názov tímu	škola
1.	52	Poštováci	Gymnázium, Poštová 9, Košice
2.	40	CK Trebič tour	Stredná odborná škola, Cintorínska 4, Nitra
3.	17	Déčkari	Obchodná akadémia, F. Madvu 17, Prievidza

Najlepší prezentačný tím			
#	Č. stánku	Názov tímu	škola
1.	51	Školská agentúra CR	Stredná odborná škola podnikania, Masarykova 24, Prešov
2.	27	V najmenšom meste pod Hradom	Gymnázium A. H. Škultétyho, Školská 21, Veľký Krtíš
3.	23	V tom Hrušovskom chotári	Gymnázium A. H. Škultétyho, Školská 21, Veľký Krtíš

Najlepší regionálny produkt cestovného ruchu			
#	Č. stánku	Názov tímu	škola
1.	19	CA VIA	Obchodná akadémia Milana Hodžu, Martina Rázusa 1 Trenčín
2.	32	CK MINERAL WATER	Stredná odborná škola podnikania, Masarykova 24, Prešov
3.	10	CK Zubry	Stredná odborná škola, Sládkovičova 2723/120, Snina

Prezentácia súťažného tímu na pódiu			
#	Č. stánku	Názov tímu	škola
1.	22	LENDALKY	Hotelová akadémia Otta Brucknera, MUDr. Alexandra 28, Kežmarok

Cena predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja za profesionálny prístup			
#	Č. stánku	Názov tímu	škola
1.	20	Hoteláci spod Hradu	SOŠ hotelových služieb a obchodu, Jablonoňová 1352, Zvolen

Najoriginálnejší maskot podujatia			
#	Č. stánku	Názov (tím)	škola
1.	32	BUBLINA (CK MINERAL WATER)	Stredná odborná škola podnikania, Masarykova 24, Prešov

SKRYTÝ POKLAD NEĎALEKO LEVÍC

Obec Brhlovce sa nachádza v levickom okrese. Je známa svojimi skalnými obydliami, ktoré v 1992 sprístupnilo nádvstevníkom Tekovské múzeum v Leviciach. Dom č. 142 v miestnej časti Šurda ponúka možnosť bližšie spoznať unikátnu formu ľudového bývania vytesaného v tufovej a tufitovej skale.

Odkiaľ sa vzal tuf a tufit?

Obec a jej okolie zaznamenalo v období treťohôr bohatú sopečnú činnosť. Preto sa tu nachádza dobre spracovateľný tuf a tufit. Do týchto usadenín si Brhlovčania, známi svojou kamenárskou zručnosťou vysekali obytné a skladovacie priestory. Vďaka kameňu si udržujú stálu teplotu a vlhkosť počas celého roka. Techniku ťažby a opracovania kameňa sa Brhlovčania naučili od talianskych staviteľov miestneho kaštieľa.

Ľudové obydliá a motorky

V obci stačí nasledovať vyznačené značky, ktoré vás dovedú priamo k expozícii. Tú tvorí dom z roku 1932 a do skaly vytesané obydlie. Na prízemí si môžete pozrieť letnú kuchynku a komoru, na poschodí zas vyhliadku a malú miestnosť. V obydliach stoja za pozornosť prvky ľudovej architektúry, ale aj spôsob zariadenia miestností, či samotné predmety, ktoré sú praktické, funkčné a aj estetické. Pri návšteve si určite všimnite dreveného hojdacieho koníka v letnej kuchynke.

Mária Trubíniová
Zdroj www.brhlovce.sk

KRASLICE

Zdobené vajíčka sú jedným z najdôležitejších imidžotvorných prvkov slovenskej Veľkej noci. V poslednom čase sa okrem tejto dekorácie zaužívajú aj veľkonočné zajačiky a kurtatka ako importované prvky zo západnej Európy. Vajíčko ako symbol života a nového života v minulosti nemelo chýbať v žiadnej domácnosti. V každom regióne sa zaužívali vlastné spôsoby zdobení, ktoré sú pre ten-ktorý región typické. Súčasný upodáňaný spôsob života núti mnohých kupovať už vyzdobené vajíčka, ktoré majú s originálnymi vajíčkami spoločný len tvar. V tomto čísle vám chceme predstaviť krasličiariku Janu Slošiarovú z Kanianky pri Bojniciach.

Táto výnimočná žena s umeleckým cítením už ako dieťa rada kreslila a venovala sa všetkým ručným prácam ako modelovaniu, pleteniu, háčkovaniu. Vyučila sa za brusičku skla vo Valaskej Belej, kde pracovala 15 rokov. Táto práca bohužiaľ zanechala na jej zdraví trvalé následky a ostala na čiastočnom invalidnom dôchodku. Svoju záľubu v kreslení neskôr využila, keď nastúpila do chránenej dielne. Tu začala maľovať ručne zhotovované sviečky. V tom čase sa zoznámila s pani Ludmilou Bátorovou, ktorá ju oslovila na spoluprácu pri zdobení nových kraslíc.

Vďaka tejto spolupráci vznikla v roku 2000 nová technika maľovania kraslíc pomocou farieb a kombináciou s voskovaním.

Zo začiatku sa touto technikou zdobili vianočné kraslice, no po veľkom úspechu začali spolu vytvárať veľkonočné kraslice. Keďže ju táto práca začala zaujímať, skúsila aj ďalšiu známu techniku zdobení a to voskovanie, kde sa sústredila na takzvané kvetinový vzor, ktorý je bol bližší. O rok neskôr

tento kvetinový vzor využila a pri madeirových krasliciach, čím sa odlišila od iných krasličiarok, ktoré robili túto techniku.

V roku 2005 si vyskúšala aj škrabané kraslice, ktoré tiež veľmi dobre zvláda. V posledných rokoch začala kombinovať madeirové kraslice spolu s maľovaním. Samozrejme stále sa venuje aj háčkovaniu anjelíkov a zvončekov k Vianociam.

Janu Slošiarovú nájdete na rôznych remeselných jarmokoch na Slovensku a v poslednom čase aj v zahraničí. Preto niet divu, že aj jej kraslice ako aj kraslice Ludmily Bátorovej získali na medzinárodnom salóne kraslíc v máji 2008 v Ríme 1. miesto. Treba dúfať, že sa tomuto remeslu bude venovať aj v budúcnosti a odovzdávať svoje skúsenosti počas tvorivých dielní, ktoré často robí aj so svojou kolegynou na rôznych miestach podujatiach na Slovensku.

Zdobenie kraslíc je skvelou činnosťou pre deti, ktorým pomáha rozvíjať jemnú motoriku. Najjednoduchším spôsobom zdobení už vyfúknutého vajíčka je nakreslenie rôznych geometrických tvarov pomocou pasteliek alebo fixiek. Pre deti sú veľmi atraktívnou alternatívou špinavých prístekov aj nalepovanie samolepiek, ktoré sú lacné a dostupné v časopisoch. Pre mladé slečny, ktoré považujú túto

DEŇ ZEME

činnosť za staromódnu, je vhodné zdobenie pomocou laku na nechty, ktorý im určite nechýba.

Medzi tradičné techniky zdobení vajíčok patrí:

1. Voskovanie
2. Batikovanie
3. Oblepovanie
4. Leptanie
5. Vyškrabovanie a iné

Potrebujeme:

- niekoľko vyfúknutých a odkvapkaných vajíčok
- podložku
- servítky

1. Voskovanie

- voskovky
- platničku + prístup k elektrickej zásuvke
- ceruzku so špendlíkom
- anilínové farby + štetec + nádobka s vodou
- špagldlu
- tenkú maslu

Suché vajíčko napichneme na dlhú špagldlu. Natrieme farbou, tak, aby s voskovou farbou boli kontrastné. Necháme vyschnúť. Opatrne na platničke roztopíme voskovku v malej nádobke (prázdny kahanček), natrieme vajíčko, počkáme kým uschne. Do ceruzky zapichneme špendlík tak, aby sa nehýbal a vyškrabávame rôzne motívy (vlnovky, kruhy, čiary...)

Autor: Ludmila Bátorová
www.kraslice.sk

Deň Zeme si pripomínáme aj preto, aby sme si raz do roka (ak už nie častejšie) pripomenuli svoju závislosť na cenných daroch, ktoré sú nám prostredníctvom Zeme poskytované. Zároveň, aby sme si čoraz hlbšie uvedomovali, že zemské zdroje nie sú nevyčerpatelné a rovnováha všetkého živého na tejto planéte je vzácna, obdivuhodná, no veľmi krehká. Krehkejšia, než ktokoľvek z nás dokáže v plnej miere postihnúť svojím poznaním či cítením. A tak ľudstvo zatiaľ pácha na tejto svojej dojke a ochrankyni ťažko odpustiteľné, sebecké bezprávie, ktorého dosah ani tí najcitlivejší a najmädurejší z nášho stredného nedokážu v celej jeho mnohorakosti spätného pôsobenia predvídať.

Geniálna dokonalosť nespočetných väzieb vzájomnej užitočnosti všetkého živého i zdanlivo neživého, čím je Zem obdarovaná, by nás mala naplňovať nie krátkozrakým majetníckym nutkaním ovládať a drancovať; ale naopak - nemým úžasom, obdivom a pokornou túžbou učiť sa od Zeme a chrániť jej poklady pre budúce generácie ľudí a ostatných tvorov. Do roku 1990 venovali pozornosť Dňu Zeme predovšetkým na americkom kontinente. Skutočne svetovým sa stal od roku 1990, kedy začalo iniciatívne a koordinačne pôsobiť Medzinárodné ústredie DŇA ZEME so sídlom v Stanfords (Kalifornia USA). V tomto roku (1990) sa pri príležitosti Dňa Zeme aktivizovalo viac ako 200 miliónov ľudí v 140 štátoch sveta, vrátane vtedajšej ČSFR. Postupne vznikali aj regionálne a národné ústredia na celej zemi. Dnes vo svete mocnejú názory, aby bol každý deň pre ľudstvo Dňom Zeme. Začnime už teraz. Prechádzajme sa po našej Zemi s otvorenými očami a vnímajme nielen jej krásy, ale aj rany, ktoré jej sami zasadujeme, nielen samotným špinením, ale aj ľahostajnosťou a prenášaním viny na iných.

www.biospotrebiteľ.sk
www.enviroportal.sk

V TURČIANSKÝCH KĽAČANOCH SA KŇ VRACIA DO ŽIVOTA OBYČAJNÉHO ČLOVEKA

Nie je tak dávno, kedy bol kň neodmysliteľnou súčasťou vidieka. Toto nádherné zviera ťahalo drevo v hore, sedliakom pomáhalo kypriť pôdu a zaorávať zemiaky. Slovensko bolo od pradávna známe chovom koní. V minulosti kone najviac slúžili ako dopravný prostriedok. Kň bol ako jediný schopný prejsť mnoho kilometrov, aby posla dopravil na určité miesto tak, aby mohol včas odovzdať listy. Slúžil aj ako dopravný prostriedok pre vojakov počas vojny. V súčasnosti rozdáva radosť hlavne deťom, najmä keď sa naňho usadia ako do veľkého kresla a nechajú sa unášať prírodou okolo nich. Kň bol jednoducho všade.

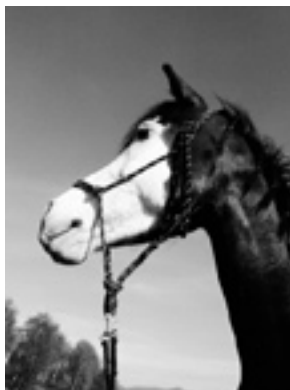
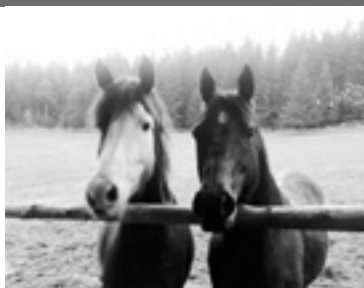
Dnes je kň pre väčšinu ľudí synonymom nadbytku. Podaktorí sa však naďalej snažia, aby kň bol medzi nami, aby pre človeka hral divadlo, aby preňho vyhrával, ale aj zomieral. Vtedy sa stáva prvkom ich sociálneho statusu. Snažia sa nič netušiacim ľuďom ukázať, aký je kň výnimočný – ochotný pracovať a poslúchať podľa potrieb človeka.

V Turčianskych Kľáčanoch je kň už niekoľko rokov prirodzenosťou. Okrem skúsených gazdov koniarov a aj furmanskej súťaže Kľáčianska podkova sa dedinka stáva známou aj Gazdovským dvorom. Okrem malej zoologickej záhrady domácich zvierat, chutnej reštaurácie a ovčínom pre niekoľko stoviek oviec sa tu nachádza aj jazdecký areál HIPO-CENTRUM. Súčasťou areálu je stajňa, krytá hala, vonkajšia jazdiareň a 16-hektárový výbeh pre kone.

Prevádzka Hipocentra je otvorená už druhý rok. Na začiatku tu býval len malý čiernobiely poník KUBO, bez ktorého si už Hipocentrum nikto nevie predstaviť. Ku Kubovi neskôr pribudli dve kočiarové kobyľky. Počet koníkov sa postupne rozrastal a dnes si tam svoj domov našlo už desať súkromných koní. Niektoré z týchto koní sa využívajú v agroturistike a vo výučbe jazdy na koni pre klientov. Najväčší záujem o jazdu na koni majú deti, prevažne dievčatá. Mnohí si za výuku platia, ale nájdu sa aj takí, ktorí prídu ku koňom a ochotne vypomáhajú v prevádzke Hipocentra, aby mohli potom jazdiť na koni. Učia sa, ako koníkovi správne vyčistiť box a nastlať novú podstielku, ako koníka očistiť pred i po jazení, ako ho osedlať aj odsedlať. Najväčšiu pozornosť však všetci venujú jazde na koni a komunikácii s koňom.

Pre deti je to spostenie každodenného života, baví ich práca s koňmi a robia to s láskou k nim. Odreagujú sa a zasmejú. Niekedy si aj popláčú. No výsledkom však zostáva, že sa učia žiť s týmito krásnymi zvieratami a postupne si uvedomujú ich každodennú závislosť na človeku. A kň sa tak stáva súčasťou ich bežného života.

Eva Bačová

Vidiecky parlament na Slovensku, pri príležitosti svetového dňa vidieckej ženy 15. októbra, vyhlasuje IX. ročník súťaže

LÍDERKA 2010

pod záštitou AMBASÁDORIEK PODNIKATELIEK SLOVENSKA

Súťažné kategórie

LÍDERKA
AKTIVISTKA
pôsobí v 3. sektore
- miestna organizácia, združenie

LÍDERKA
POLITIČKA
pôsobí v politike
- starostka, členka miest. zastupiteľstva

LÍDERKA
PODNIKATEĽKA
podniká na vidieku

LÍDERKA
REMESELNÍČKA
zachováva tradičné remeslo
a učí novú generáciu

Kritéria súťaže

- kandidátka žije a pôsobí na území Slovenskej republiky,
- kandidátka aktívne pôsobí vo vyhlásenej súťažnej kategórii, vo svojej komunite, obci, meste, mikroregióne, zastupiteľstve,
- kandidátka je uznávanou osobnosťou – „líderkou“.

Termín podania prihlášok je do 31.08.2010.

Podmienky súťaže:

1. Prihlášku do súťaže podáva sama kandidátka, alebo ju podáva iná osoba (rodinný príslušník, priateľka, spolupracovník, organizácia, samosprávny kraj, atď.), vyplnením všetkých údajov na prihláške a poslaním Slovenskou poštou na adresu: OZ Vidiecky parlament – „Líderka“, Kapitulská 13, 974 01 Banská Bystrica, alebo elektronickou poštou na adresu: vipa@vipa.sk.
2. V zmysle §116 Občianskeho zákonníka sú zo súťaže vylúčení vyhlásovateľ a organizátori súťaže ako aj osoby im blízke.
3. Zasilaním prihlášky súhlasí kandidátka s pravidlami súťaže a potvrdzuje účasť na slávnostnom vyhlásovaní výsledkov súťaže dňa 15.10.2010.
4. Finalistky súhlasia s uverejnením svojej fotografie a mena v oznamovacích prostriedkoch a s ich použitím na propagačné účely vyhlásovateľa súťaže a jeho partnerov.

Organizátori súťaže:

PRIHLASOVACÍ FORMULÁR

Titul, meno a priezvisko kandidátky

Kontaktná adresa kandidátky

Kontakt tel: email:

Kategória nominácie (označte "x")

LÍDERKA AKTIVISTKA ☐ LÍDERKA PODNIKATEĽKA ☐

LÍDERKA POLITIČKA ☐ LÍDERKA REMESELNÍČKA ☐

Profil kandidátky v slovnej podobe (slovný popis najviac v rozsahu 150 slov pre každý profil)

OSOBNÝ PROFIL (vek kandidátky, rodinný stav, počet detí, záľuby)

PRACOVNÝ PROFIL (zamestnanie, organizácia a pozícia, v ktorej je nominovaná)

PROFIL V OBRAZOVEJ PODOBE - výstižné zábery súvisiace s kategóriou nominácie kandidátky (max. 10 záberov) pošlite spolu s vyplnenou prihláškou mailom na adresu: vipa@vipa.sk.

Zasielanie prihlášok Slovenskou poštou na adresu:

OZ Vidiecky parlament – „Líderka“, Kapitulská 13, 974 01 Banská Bystrica.

Meno, organizácia alebo združenie, ktoré nominuje kandidátku

Kandidátka zaslaním prihlášky, v prípade nominácie, potvrdzuje účasť na slávnostnom vyhlásovaní výsledkov súťaže dňa 15.10.2010 v hoteli Kaskády, Sliač-Sielnica.

Oceňte svoju kandidátku víkendovým Wellness&Spa pobytom s plnou penziou v Hoteli Kaskády v jedinečnej cene 108,-EUR / osoba.

Ochrana osobných údajov: Poskytnuté osobné údaje budú spracované výhradne vyhlasovateľom a nebudú poskytnuté tretím osobám. S poskytnutými údajmi bude manipulované v zmysle zákona č.428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov v aktuálnom a plnom znení.

Slávnostné vyhlásenie víťaziek IX. ročníka súťaže Líderka roka 2010 sa uskutoční

15.októbra 2010

v hoteli Kaskády, Sliač – Sielnica

Pri príležitosti konania celoslovenskej súťaže LÍDERKA ROKA 2010

Vám ponúkame jedinečnú možnosť stráviť

Wellness & Spa víkend

v hoteli Kaskády v cene 108,- € / osobu (zľava 20% z pôvodnej ceny 135 €).

V ponuke je zahnuté ubytovanie 2 noci (internet na izbe), plná penzia v sobotu, raňajky v nedeľu, neobmedzený all inclusive do Spa&Medical Wellness (termálne bazény, sauna, para, relaxačná miestnosť, fitnes).

Odmeňte Vašu kandidátku alebo seba víkendom plným oddychu a relaxácie, nechajte sa dverami zhone všedného dňa a získajte nevšedné zážitky v nádhernom prostredí Wellness&Spa hotela Kaskády.

16.10.2010 Vás pozývame od 10.00-12.00 hod. na originálny míting zástupcov podnikateľskej sféry, mimovládnych organizácií, primátoriek a starostiek, zástupcov občianskych združení a inštitútu rodovej rovnosti.

Organizátori súťaže:

Rezervácia Wellness & Spa víkendu

Rezervácia na meno / firmu

Adresa

IČO IČ DPH

Údaje o ubytovaných

meno a priezvisko

Telefonický kontakt e-mail

Dátum príchodu čas

Dátum odchodu

Počet ubytovaných osôb z toho detí

Ubytovanie - počet lôžok (1, 2, 3 lôžka)

Spôsob platby

Tento formulár zašlite mailom na recepciu hotela Kaskády rezervacie@hotelkaskady.sk.

Všetky ďalšie informácie spojené s rezerváciou vám budú poskytnuté na:

tel.: +421 - 45 - 5300026
fax: +421 - 45 - 544 28 83
e-mail: rezervacie@hotelkaskady.sk

LÍDERKA AKTIVISTKA LÍDERKA PODNIKATEĽKA

LÍDERKA POLITIČKA LÍDERKA REMESELNÍČKA

Cieľom súťaže je oceniť Slovenské ženy pracujúce v rôznych oblastiach verejného života, ktoré sú uznávanou osobnosťou – „Líderkou“.

Vážení partneri,

organizačný výbor súťaže si Vás dovoľuje osloviť o podporu podujatia Líderka roka 2010. Táto originálna súťaž dáva priestor k stretnutiu podnikateľskej sféry, mimovládnych organizácií, primátoriek a starostiek, zástupcov občianskych združení a inštitútu rodovej rovnosti.

Ponuka spolupráce

Generálny partner

- umiestnenie loga počas Galavečera Líderky roka 2010
- darovanie ceny víťazke a jej odovzdanie počas Galavečera Líderky roka 2010
- uvedený v moderátorskom slove počas Galavečera Líderky roka 2010
- priestor na prezentovanie spoločnosti vo V.I.P. priestore
- možnosť umiestnenia banneru v priestoroch hotela Kaskády
- možnosť vloženia propagačných materiálov, vizitiek, poukážok do darčkových tašiek pre pozvaných hostí Galavečera
- uvedenie loga na všetkých propagačných materiáloch súťaže Líderka roka 2010
- 3 pozvánky pre 2 osoby na Galavečer Líderky roka 2010

1000.- EUR

Hlavný partner

- umiestnenie loga počas Galavečera Líderky roka 2010
- uvedený v moderátorskom slove počas Galavečera Líderky roka 2010
- možnosť umiestnenia banneru v priestoroch hotela Kaskády
- možnosť vloženia propagačných materiálov, vizitiek, poukážok do darčkových tašiek pre pozvaných hostí Galavečera
- uvedenie loga na všetkých propagačných materiáloch súťaže Líderka roka 2010
- 2 pozvánky pre 2 osoby na Galavečer Líderky roka 2010

500.- EUR

Partner

- umiestnenie loga počas Galavečera Líderky roka 2010
- možnosť vloženia propagačných materiálov, vizitiek, poukážok do darčkových tašiek pre pozvaných hostí Galavečera
- uvedenie loga na všetkých propagačných materiáloch súťaže Líderka roka 2010
- 1 pozvánka pre 2 osoby na Galavečer Líderky roka 2010

300.- EUR

CHKO VIHORLAT

Vyhlásenie: 1973

Rozloha: 4 383 ha

Geomorfologický celok: Vihorlatské vrchy

Okresy: Humenné, Snina, Sobrance

Zaujímavosti flóry: buk lesný (*Fagus sylvatica*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), mesačnica trváca (*Lunaria rediviva*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), tavolník prostredný (*Spirea medea*), kýchavica biela (*Veratrum album*) a rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*)

Zaujímavosti fauny: medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk obyčajný (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), plž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), vydra riečna (*Lutra lutra*), mlok veľký (*Triturus cristatus*), rosníčka zelená (*Hyla al borea*) a ropucha obyčajná (*Bufo bufo*).

Morské oko (<http://vihorlat.php5.sk>)

Vihorlat je známy masív zalesnených vrchov so strmými, rozbrázdnenými svahmi, ktorý dominuje v severnej časti Východoslovenskej pahorkatiny. Pre Vihorlat sú typické rozsiahle bukové lesy, tiché doliny a vzácne rastlinné a živočíšne spoločenstvá.

Vihorlat je napriek nevelkej rozlohe a nadmorskej výške impozantné sopečné pohorie. Vypína sa nad rozsiahlou Východoslovenskou nížinou a jeho najvyššie vrcholy presahujú výšku 1000 metrov. Geologicky väčšina územia patrí ku neovulkanitom Vihorlatských vrchov. Kráterové časti stratovulkánu sa nachádzajú v oblasti jazera Morské oko a v pramenných oblastiach Porubského potoka. Vystupujú tu najmä andezity a ich vulkanoklastické ekvivalenty.

Vihorlat patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska s prevahou listnatých, najmä bukových lesov. Z drevín má najväčšie zastúpenie buk, ktorý vytvára spolu s dubom, jaseňom, javorom a jedľou v rámci vegetačnej stupňovitosti lesné spoločenstvá.

Jeho geografická poloha a osobitný geologický vývoj podmienili vznik takých prírodných zvláštností ako sú napríklad jazero Morské oko, Sninský kameň, vrchoviskové rašeliniská i spoločný výskyt rastlinných druhov západokarpatskej, východokarpatskej a panónskej flóry. Z chránených druhov sa tu vyskytuje bleduľa jarná karpatská, telekia ozdobná, prilbica chľapatoplodá a iné. Na severnej strane Vihorlatu rastú horské druhy ako napr. soldanelka karpatská, kým na južných svahoch sa vyskytujú lesostepné spoločenstvá s teplomilnými druhmi.

Vplyv Východoslovenskej nížiny a Východných Karpát sa prejavuje aj v zložení živočíšstva Vihorlatu. Podľa doterajších poznatkov sa v oblasti vyskytuje vyše 2000 druhov bezstavovcov. Zo stavovcov sú to napríklad mlok karpatský, mlok vrchovský, užovka stromová, ako aj takmer 100 druhov hniezdiacich vtákov, napríklad bocian čierny, včelár obyčajný, orol kriklavý, hadiar krátkoprstý, sova dlhochvostá. Veľkým bohatstvom vihorlatských lesov je prítomnosť šeliem – vlka, rysa, mačky divej a vydry.

Možnosti turistiky

Morské oko – Prírodné jazero Morské oko sa nachádza v hlbokých bukových lesoch Vihorlatu, je spomienkou na vulkanickú aktivitu tohto pohoria a nemá obdobu vo vulkanických pohoriach Európy. Vznik Morského oka spadá do obdobia doznievania sopečnej činnosti vo Vihorlate. Mohutný zosuv z východného svahu Motrogonu a Jedlinky zahradili dolinu potoka Okna a za vzniknutou bariérou vzniklo prírodné jazero. Morské oko leží v nadmorskej výške 618 m. Jeho dĺžka je približne 750 m

a hĺbka 25 až 28 m. Napája ho 6 potokov a niekoľko periodických tokov. Prebytočnú vodu z jazera odvádza potok Okna.

Z Morského oka sa môžete vybrať náročnejšou 4 km trasou s prevýšením 400 m až na Sninský kameň. Odmenou je nádherný výhľad na krajinu údolia Cirochy, Vihorlatské lesy a Východoslovenskú nížinu.

Náučný chodník Remetské Hámre – Morské oko je zameraný prírodovedne, ochranársky, historicky a kultúrne. Ide o neokružný, nenáročný náučný chodník s počtom zastávok 7, prevýšením 230 m a dĺžkou trasy 8 km.

Viniansky hrad – Zrúcaniny gotického hradu postaveného v 13. storočí a zbúraného na začiatku 18. storočia. O hrade je pomerne málo známych informácií ku počtu povestí o ňom. Hrad bol pravdepodobne postavený v 13. storočí po tatárskom vpáde spolu s okolitými hradmi v Michalovciach, Jasenove a Brekove. V období vnútropolitických nepokojov v roku 1466 bol poškodený. V 16. storočí bol znovu obnovený.

Chlmec – obec leží na styku Vihorlatu a Humenských vrchov v doline potoka Ptava. Od okresného mesta je vzdialené 7 km. Obec má veľmi dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu v jej okolí sa nachádza niekoľko objektov pre rozvoj turistiky ako v zimnom tak i v letnom období. Je vstupnou bránou do nádhornej prírody. Svojim návštevníkom poskytne možnosti zimnej a letnej rekreácie.

Lyžiarske stredisko Ski Park Chlmec sa nachádza v regióne Zemplín/Vihorlat. Základná stanica sa nachádza v nadmorskej výške 302 m n. m. a najvyššie položený bod strediska je vo výške 495 m n. m., celkové prevýšenie teda predstavuje 193 metrov. V Lyžiarskom stredisku Ski Park Chlmec si na svoje prídu aj priaznivci bežeckého lyžovania, keďže sa v rámci strediska nachádza 10 km udržiavaných tratí pre fanúšikov tohto športu.

Zdroj a ďalšie informácie nájdete: www.sopsr.sk, <http://www.skonline.sk/chko.php?id=19>, <http://vihorlat.php5.sk/>

Lucia Vačková

Ski Park Chlmec (www.slovakiatravel.sk)

Výročná členská schôdza OZ VIPA SK sa konala 16. marca 2010 v Banskej Bystrici. Zobrała na vedomie správu revíznej komisie za rok 2009.

Schválila: výročnú správu OZ VIPA SK za rok 2009, správu o hospodárení, rámcový plán práce na rok 2010, rozpočet a finančný plán, získanie krátkodobého úveru na dobu do 1 roka a do výšky 15 000 €, na prefinancovanie projektov: Informačné dni Vidieckeho parlamentu (IDVP) a Vzdelávacia a komunikačná podpora tvorby integrovanej stratégie (VIKOS), výšku členských príspevkov na rok 2010 na úrovni roku 2009, poveruje predsedníctvo s prípadným zvýšením (mimoriadne členské príspevky) v prípade potreby prefinancovania úrokov z úveru podľa bodu 5, úver získaný v Tatrabanke dňa 28.12.2009 vo výške 5 000 €, pôžičku od fyzickej osoby vo výške 5 000 € z 17. 12. 2009, doplatenie na základe MZ pre predsedníčku k 31. 12. 2009.

Zvolilo predsedníctvo OZ VIPA SK na roky 2010 – 2013 v zložení: Lucia Vačková, Rozália Szalay, Mária Behanovská, Mária Trubíniová, Eva Porubánová, Janka Mikušáková, Ľudmila Bátorová, Milan Ovseník, Ladislav Bartók, Egon Gyarmathy, Karol Herian, Jozef Liška, Ľubomír Falán, Ladislav Hudák.

Revíznou komisiu OZ VIPA SK v zložení: Mária Strížová, Marek Šoltés, Vladimír Otto.

PROGRAM 4. INFODŇA VIPA

4. informačný deň Vidieckeho parlamentu, venovaný novinkám v oblasti podpory pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a špeciálnej téme „Drobné podnikanie na vidieku“ spojený s prezentáciou výsledkov projektu **Transparentnosť a inovácie v účasti občanov na veciach verejných na miestnej úrovni (TaI)** sa uskutočnil 5. a 6. marca 2010 v obci Vinné.

Program 5. marca

- 10:00 – 10:10 hod. Prihovor starostu obce Vinné, **Ing. Jozef Kráľ**
- 10:10 – 12:30 hod. Prezentácia projektu TaI – **PhDr. Ľuba Vávrová**, CSc. za Centrum rozvoja samospráv, pani **Danuša Beláková** za RVC Štrba, pani **Mária Kyselová** za RVC Rimavská Sobota a pani **Mária Behanovská** za VIPA SK, vystúpenie **prof. Catherine A. Franklin**, NY, USA k problematike zapájania občanov do vecí verejných
- 12:30 – 13:00 hod. Obed
- 13:00 – 14:00 hod. **Ing. Zuzana Schottertová**, MP SR – Novinky v PRV
- 14:00 – 15:00 hod. **Ing. Pavel Doval** – PPA Bratislava – process vyhodnocovania projektov
- 15:00 – 15:30 hod. Prestávka, občerstvenie
- 15:30 – 16:30 hod. **Ing. Andrej Paulina** – podnikanie v poľnohospodárstve
- 16:30 – 17:30 hod. **Ing. Ladislav Bartók** – Teória RV na báze vnútorných zdrojov a príklady z praxe
- 17:30 – 19:00 hod. prezentácia príkladov dobrej praxe v oblasti transparentnosti a inovácií v účasti občanov vo veciach verejných, 2. časť
- 19:00 – 19:45 hod. Večera
- od 20:00 hod. VSP DUŠA

Program 6. marca

- 07.30 hod. raňajky
- 08.00 – 09.00 hod. **Ing. Janka Mikušáková** – Spracovanie záverov zo 4. Infodňa
- 09.00 – 10.00 hod. **PhDr. Ľuba Vávrová** – zhodnotenie projektu TaI
- 10.00 – 10.15 hod. Prestávka
- 10.15 – 11.15 hod. **Mária Behanovská**
- 11.15 – 12.00 hod. Diskusia k téme
- 12.00 – 13.00 hod. Obed
- 13.00 hod. Ukončenie, odchod účastníkov

Mária Behanovská
predsedníčka VIPA SK

PLODY SPOLUPRÁCE

Výsledky práce MAS DUŠA, o.z. potvrdzujú, že fungujúce verejno-súkromné partnerstvo má význam nielen pre jeho členov, ale aj celé územie a jeho obyvateľov. Pôvodne otázniky „k teoretizovaniu“ na tému LEADER, čo je a aký môže mať prínos pre vidiecke územie a konkrétne pre obyvateľov vyplnili konkrétne aktivity a činy. Kým na začiatku bolo málo tých, ktorí hneď uverili, že je to jedna z príležitostí ako zabezpečiť rozvoj malých obcí a zvýšiť kvalitu života obyvateľov, dnes je situácia iná. Prví „zanietenci“ si našťastie uvedomili, že problémy obcí nepríde, nezačne a nebude riešiť nikto „zvonku“. Prestali veriť na zázraky, uvedomili si, že nemôžu čakať so založenými rukami. Vedeli, že do budovania partnerstva sa musí vniesť systém, trpezlivo diskutovať „doma“ – v obciach, mikroregiónoch, ale aj s tými, ktorí snaženie môžu ovplyvniť.

Z rokovania Valného zhromaždenia MAS DUŠA, o.z.

vanej stratégie rozvoja územia, ktorú po dvojročnej príprave schválilo Valné zhromaždenie združenia. Istým paradoxom je, že ju realizuje napriek tomu, že združenie podruhékrát neuspelo s projektom predloženým v rámci výzvy k opatreniam 4.1 a 4.3 Programu rozvoja vidieka a ne získalo štatút miestnej akčnej skupiny.

Integrovaná stratégia rozvoja územia v pôsobnosti MAS DUŠA, o.z. je vypracovaná a realizovaná na princípoch Leader, postavená na práci akcieszopných miestnych lokálnych partnerstiev a koordinácii v celom verejno-súkromnom partnerstve.

Donedávna celú činnosť združenie financovalo z vlastných zdrojov – členských príspevkov. Aj z tých bola značná časť použitá na spolufinancovanie mikrograntov. Projekt Podme spolu – úžitku nám a prírode z Programu rozvoja vidieka, dotácia

Doteraz dosiahnuté výsledky partnerstva MAS DUŠA sú neprehľadnuteľné a aj inšpirujúce. To je asi hlavným dôvodom záujmu o členstvo v tomto združení. Začínalo s územím tvoreným katastrami 10 obcí, koncom roku 2008 ich bolo 15 a v roku 2009 pribudli obce Trnava pri Laborci a Vinné. Práve ich pripojenie dáva novú dimenziu územiu MAS DUŠA. Zemplínska širava, Vinianske jazero a hrad Vinné určite zvyšujú potenciál územia v oblasti rozvoja cestovného ruchu. Rozhodovanie o rozširovaní partnerstva nebolo jednoduché, pretože každý nový člen so sebou prináša nielen nové impulzy a príležitosti, ale aj príbrzdzenia. S novými členmi je potrebné pracovať od tak, aby čo najrýchlejšie sa dostali na úroveň spolupráce fungujúcich lokálnych partnerstiev. Musí sa dopracovať analýza potenciálu nového územia, nových členov a toto podchytiť v integrovanej stratégii rozvoja územia. V súčasnosti združenie MAS Duša pôsobí na celistvom území o rozlohe 202 km² s vyše 17 tisíc obyvateľmi a postupuje v zmysle schválenej Integro-

Rokovanie združenia

Model autobusovej zastávky pre územie MAS DUŠA

Košického samosprávneho kraja umožnili prácu dynamizovať – nielen členských organizácií, ale aj obyvateľov mikroregiónu. K realizácii ISRÚ nesporne prispieje aj pripravovaná implementácia projektu v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia pod názvom „Zvyšujeme kvalitu verejnej správy“. Rozvíja sa spolupráca s partnermi doma i v zahraničí.

Prostredníctvom informačných novín Echo Duše, vlastnej webovej stránky i iných informačných zdrojov sú obyvatelia mikroregiónu informovaní výsledkoch spolupráce a zmysluplnosti spolupráce a partnerstva. Príkladmi sú zrealizované malé projekty v ôsmich obciach územia MAS v rámci mikrorogantového programu – Mikroregión pre každého v celkovej hodnote 14 579,69 € (439 228 Sk). Je to aj rastúca projektová aktivita obcí v rámci opatrení 3.4.1 a 3.4.2 Programu rozvoja vidieka. K schváleným deviatim projektom, ktoré podali členské obce MAS DUŠA celkovej výške 1 698 192,11 € možno priradiť ďalšie projekty z iných operačných programov, najmä Vzdelávanie.

MAS svojimi aktivitami prispieva k posilneniu identity k územiu. Má vypracovanú charakteristiku prvkov ľudového staviteľstva a architektúry vlastných mikroregiónu Duša a koncepciu jej uplatňovania. V súlade s ňou postupuje pri príprave nových stavieb, príkladom je integrovaná príprava a realizácia výstavby autobusových zastávok pre územie mikroregiónu ako i informačných tabúl

v externom prostredí, ktoré sú už postavené vo všetkých obciach mikroregiónu. S cieľom posilniť identitu územia sa pripravuje aj riešenie vstupov do obcí.

Rodia sa nové myšlienky a z nich projekty. Medzi odvážne zábery patrí vybudovanie športového letiska v Starom, zvieracej obory a zóny oddychu v Lesnom, nové cestné prepojenia obcí a iné.

Otvorene treba povedať, že sú a budú otázky; ako dlho partnerstvo na dobrovoľnej báze vydrží, bude záujem exekutívy Slovenska ale i samosprávnych regiónov reálne podporovať činnosť združení, ktoré už preukázali svoju akčioschopnosť, ako bude zaručená objektivita a spravodlivosť v hodnotení projektov, či to nebude na úkor niekoho, bude rozhodovať skutočná kvalita alebo iné, ako i ďalšie podobné otázky.

Združeniu sa darí plniť to, čo si predsavzalo na začiatku a zverejnilo v informačných novinách ECHO DUŠE (1/2008). Nevyšiel len zámer získať štatút MAS, čo by určite prispelo k pákovému efektu v činnosti združenia. Napriek tomu to považujeme za príležitosť mobilizovať úsilie a zodpovednosť za plnenie integrovanej stratégie rozvoja územia a rast kvality života obyvateľov územia.

Mgr. Ján Frena
predseda združenia

Informačná tabuľa MAS DUŠA

STRATÉGIE REGIONÁLNEJ POLITIKY ROZVOJA, PRÍPRAVA ROZVOJOVÝCH AKTIVÍT

Prakticky rozlišujeme stratégie, ktoré sa opierajú najmä o vonkajšie rozvojové impulzy –

STRATÉGIE ORIENTOvané NA MOBILITU

a stratégie, ktoré dávajú do popredia mobilizáciu a rozvoj vnútorných faktorov – **ENDOGENNÉ PRÍSTUPY**

STRATÉGIE ORIENTOvané NA MOBILITU

Vonkajšie rozvojové impulzy vo forme medzi-regionálnej mobility výrobných faktorov alebo obchodných vzťahov sa v mnohých strategických prístupoch kladú do popredia. Možno tu podľa základného teoretického modelu rozlišovať

Neoklasický prístup

Opiera sa o neoklasický model regionálneho rozvoja a základnou predstavou je, že trhový mechanizmus v podstate zabezpečuje optimálnu alokáciu faktorov medzi regiónmi a postará sa aj o zodpovedajúce rozdelenie dôchodkov.

Keynesovské usmerňovanie dopytu

Keynesovská makroekonomická teória poukázala na fakt, že trhový mechanizmus sám nedokáže zabezpečiť optimálny stav, napr. plnú zamestnanosť, preto v záujme dosiahnutia optimálnejšieho stavu sa uvažuje so zásahom štátu.

Koncepcia rastu pólov

Základná predstava je, že škálové a aglomeračné výhody majú pre regionálny rozvoj veľký význam. Trhový mechanizmus ovšem nedokáže zabezpečiť ani optimálnu alokáciu zdrojov, ani vyrovnaný regionálny rozvoj, pretože vzhľadom na polarizačné procesy majú regionálne nerovnosti dlhodobý charakter alebo sa môžu ďalej zväčšovať. Na rozdiel od neoklasickej koncepcie sa zvýšená úloha štátu považujú za silno **NEVYHNUTNÉ**.

Koncepcia rastu pólov je silno intervenčná regionálna hospodárska politika vládnuvich kruhov.

Doteraz uvedené stratégie stavajú do popredia vonkajšie faktory regionálneho rozvoja, ako je napr.

► mobilita práce a kapitálu

► zodpovedajúca vybavenosť infraštruktúrou

Regionálny rozvoj je teda spôsobený predovšetkým vonkajšími impulzmi, pričom veľkú úlohu

má lokalizácia pobočiek podnikov, prílev kapitálu, know-how, ako aj existencia vhodnej infraštruktúry a finančná motivácia, ktoré sa uskutočňujú prostredníctvom nadregionálnej úrovne, ako je príslušný štát alebo Európska únia.

ENDOGENNÉ STRATÉGIE

Pokiaľ neoklasický prístup a stratégia pólov rastu stavajú do popredia mobilitu faktorov, a predovšetkým efekty lokalizácie podnikov v regióne, **ENDOGENNÉ** prístupy si kladú otázku, či faktory a zdroje existujúce v regióne sa budú môcť lepšie využiť a aká je konkurenčná schopnosť podnikov v regióne. Kvalita regionálneho prostredia hrá podstatnú úlohu.

Endogénny regionálny rozvoj

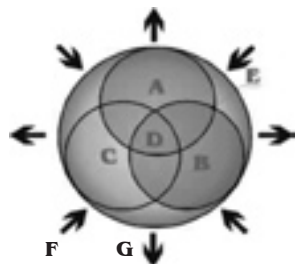
Podľa **Hahneho** (1985) sa táto stratégia zameriava na to, aby vyriešila „regionálne problémy“ prostredníctvom využitia potenciálu existujúceho v regióne a rešpektovania jeho špecifik: Posilnením regionálneho riadenia – **ZDOLA** – sa spája očakávanie zvýšiť hospodársku, kultúrnu, a politickú samostatnosť – **AUTONÓMNOSŤ**.

V literatúre sa tento druh RR niekedy označuje aj inými pojmami, napr. pojmom „vnútro regionálny rozvoj“ (Brugger 1985) alebo „rozvoj zdola“ (Stöhr 1981).

Najdôležitejšie princípy

- Modernizácia existujúcich podnikov
- Rozvoj regionálnych zdrojov (podnikanie, veda, kvalifikácia, inovácia atď.)
- Nad odvetvová stratégia (nie projektový ale programový prístup, komplementarita, synergia)
- Zahŕnutie energetických a ekologických projektov (obnoviteľné energetické zdroje, bio)
- Vnútro regionálna dopravná vybavenosť
- Konkurenčná schopnosť prostredníctvom kvality produkcie a inovácií. (vedomostná ekonomika)

- Široká účasť regionálnych záujmových skupín (multisektorový prístup, partnerstvá)

Grafické znázornenie regionálneho rozvoja na báze vnútorných zdrojov
Legenda:

- A) Prírodné zdroje
- B) Kultúrne – historické dedičstvo
- C) Humánne zdroje, obyvateľstvo
- E) Infraštruktúra
- D) Objem hospodárstva ako prostriedok k zvyšovaniu kvality života – Vzniká interakciou uvedených štyroch zdrojov a je určený veľkosťou spoločného prieniku prvotných zdrojov
- F) Celý proces prebieha v súčasnej interakcii s okolím, pričom sa môžu využívať aj vonkajšie zdroje – **VSTUPY**
- G) Tak isto samotná rozvojová jednotka napr. mikroregión vplýva na okolie vytváraním pridanej hodnoty z vlastných zdrojov – **VÝSTUPY**

Vyrovnaný regionálny rozvoj vzniká harmonickým rozvojom jednotlivých zdrojov. Na obrázku sa vyjadruje zväčšovaním kruhov a následne rastom ich prieniku – rastom hospodárstva, ktoré ako zdroj, môže spätne vplývať na rozvoj prvotných zdrojov a zabezpečovať tak predpoklady udržateľného rozvoja.

Jednoduchý príklad: Oživenie prútikárskej výroby
Táto aktivita vychádza z poznania, že medzi nami žije množstvo Rómov (ľudský zdroj), ktorí ovládajú techniky výroby rôznych výrobkov z vrbového prútia (ďalší zdroj – korene), vrba (- prírodný zdroj) zasa rastie na brehoch potokoch a v zamokrených častiach.

Aby vznikalo hospodárstvo, je potrebné ešte aktivizovať zdroj „infraštruktúra, myslí sa najmä na mákkú infraštruktúru“.

Bez súhry, spolupôsobenia jednotlivých zdrojov nevzniká udržateľné hospodárstvo.

Keďže uvedené myšlienky a postupy sú súčasťou systémového prístupu, dajú sa v zásade aplikovať v ľubovoľnej obci či regióne pri plánovaní organického rozvoja územia.

Pripomeňme si

Čo znamená rozvoj hospodárstva?

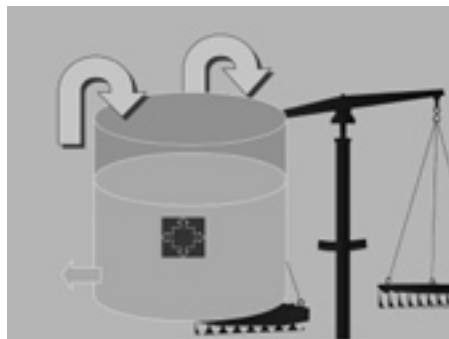
Hospodársky rozvoj znamená, že účinným využívaním a prerozdelením disponibilných zdrojov silnie hospodársky základ, vznikajú nové prac. miesta, zlepšujú sa podmienky pre podnikanie, podmienky pre samo zamestnanie, rastú príjmy a zlepšuje sa kvalita života obyvateľstva.

Čo charakterizuje rozvoj hospodárstva na báze vnútorných zdrojov?

Rozvoj hospodárstva založeného na báze endogénnych zdrojov predpokladá využitie vnútorných zdrojov ľudských prírodných, kultúrno-historického dedičstva pri súčasnom rozvoji infraštruktúry tvrdej aj mäkkej. Zároveň nabáda obyvateľov k zlepšovaniu vlastnej situácie. Pripraví ich, uschopní k týmto krokom aby nečakali len na pomoc zhora.

Plánovanie procesu (miestneho, komunitného, regionálneho) rozvoja, vypracovanie a realizácia programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa uskutočňuje na základe zberu a analýzy aktuálnych, miestnych informácií.

Ešte jeden názorný pohľad na rozvoj regiónu ako celku: **PREDSTAVME SI REGIÓN A JEHO HOSPODÁRSTVO AKO SUD.**

- keď do suda priteká, vo vnútri rastie objem – hospodárstvo narastá.
- opačne, keď zo suda vyteká vo vnútri objem klesá – hospodárstvo padá.
- objem rastie aj v prípade keď vo vnútri prebiehajú procesy podporujúce rast.

Tento pohľad tvorí základ plánovania rozvoja komunity, regiónu tzv. rýchlou reakciou - metódou hospodárskej obnovy (HO).

Komunita, región vie aktívne zvyšovať príjmy a zvyšovať zamestnanosť nasledovne:

- z centrálnych rozpočtových zdrojov, regionálnych rozvojových zdrojov a iných fondov pritiahnuť čo najviac financií do komunity.
- pritiahnutie nových – podnikateľských aktivít alebo odvetví služieb
- udržanie miestnych príjmov v komunite (zmenšovať mňanie financií inde)
- zvyšovanie účinnosti existujúcich podnikateľských aktivít
- podpora vzniku nových podnikateľských aktivít

Týchto päť druhov aktivít sa navzájom nevylučujú. Ich účinok na komunitu, región je silnejší ak vznikajú pri využívaní a uplatňovaní ich kombinácie.

Neexistuje jediné správne riešenie, lebo aj programy hospodárskej obnovy sa líšia od seba v závislosti od silných a slabých stránok lokality.

Pozrime sa napríklad: **KDE NÁM Z KOMUNITY, REGIÓNU UTEKAJÚ ZDROJE?**

Aktuálna téma dneška je energetika, ale analyzujeme aj iné prípady (strava, služby, atď.)

V každom prípade výdavky kvantifikujeme v technických jednotkách a aj finančne.

Kvantifikáciu vykonajme za komunitu (samo-správa, občania, inštitúcie...) a aj za región.

Z takto získaných údajov si vyberte témy na konkrétne riešenie.

Vybraté témy je potrebné podrobiť analýze z pohľadu jednotlivých vnútorných zdrojov. Ak sú k dispozícii všetky zdroje v potrebnej kvantite a kvalite je možné sa pustiť do realizácie.

Ak niektorý zdroj nie je k dispozícii v dostatočnej kvantite či kvalite sa zaraďujú do plánu rozvoja napr.

vzdelávacie projekty, tréningy osobnostného rozvoja a iné potrebné.

Podobne postupujeme v ďalších zostávajúcich oblastiach:

- z centrálnych rozpočtových zdrojov, regionálnych rozvojových zdrojov a iných fondov pritiahnuť čo najviac financií do komunity.
- pritiahnutie nových – podnikateľských aktivít alebo odvetví služieb
- zvyšovanie účinnosti existujúcich podnikateľských aktivít
- podpora vzniku nových podnikateľských aktivít

Po analyzovaní jednotlivých oblastí a ich kvantifikovaní pokračujeme vytvorením projektových zámerov už známymi postupmi.

Literatúra:

Gunther Maier – Franz Tödting, Regionálna a urbanistická ekonomika I a II
Gary B Hansen, Rýchle reagovanie

Ing. Ladislav Bartók

VIDIECKY CESTOVNÝ RUCH – PRÍLEŽITOSŤ PRE ROZVOJ PODNIKANIA NA VIDIEKU

V úvode prezentácie boli účastníkom stretnutia vysvetlené základné pojmy problematiky – **CESTOVNÝ RUCH** – existuje viacero definícií, v zásade ide o:

1. Cestovné a pobytové aktivity ľudí mimo svoje obvyklé bydlisko, ktoré nie sú dlhšie ako rok a slúžia na využitie voľného času, podnikania alebo iné účely
2. Súbor činností zameraných na uspokojovanie potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Ich cieľom je odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne a športové vyžitie, služobné cesty, t.j. získavanie komplexného zážitku

Význam CR pre ekonomiku spoločnosti

- Najdynamickejšie rozvíjajúce sa odvetvie svetovej ekonomiky
- SVET: Podiel CR na HDP - cca 13 %, zamestnáva – cca 11 % zamestnancov
- SR: podiel CR na HDP – cca 3,5 % (údaj z r.2006)
- EÚ: podiel CR na HDP – 3-80 % (Cyprus)
- Príležitosť – odvetvie, kde vzniká najviac pracovných príležitostí (priamo, nepriamo)
- Výhoda – zamestnáva vysoký podiel relatívne málo kvalifikovanej pracovnej sily
- Výhoda – CR je materiálno a surovinovo nenáročné odvetvie, ktoré produkuje vysoký podiel pridanej hodnoty

Trendy v cestovnom ruchu

- Zvyšuje sa priemerná dĺžka života ľudí pričom kvalita života zostáva dlhšie na vysokej úrovni zvyšujú sa nároky na možnosti trávenia voľného času pre seniorov
- Ľudia sa snažia o zdravý životný štýl, záujem o zdravé životné prostredie
- Vďaka technologickému pokroku majú ľudia viac voľného času, zvyšujú sa nároky na možnosti športu a rekreácie, ľudia preferujú krátkodobé možnosti oddychu priamo v mestách a okolí
- Zvyšujú sa nároky na kvalitu a pestrosť služieb, intenzitu zážitkov
- Ľudia preferujú služby v zmysle „ všetko pod jednou strechou“
- Globalizáciou sa kultúrne správanie príslušníkov rôznych národov zjednocuje, z hľadiska dopytu po rôznych zážitkoch sa stále odlišuje
- S rozvojom služieb sa rodinám predlžuje voľný čas, ktorý môžu venovať regenerácii, záľubám a cestovaniu
- Automobilizácia s tým súvisiaci rastúci význam infraštruktúry turistických destinácií (parkoviská,

čerpacie stanice, technické služby)- v Európe 58 % turistov používa osobné auto, 1 % lietadlo

Cestovný ruch je systém, ktorý tvoria 2 podsystémy

- 1. **subjekt** / návštevník
 - nositeľ dopytu a spotrebiteľ produktu cestovného ruchu,
 - každý, kto uspokojuje potreby počas cestovania a mimo miesta svojho trvalého pobytu (turista, dovolenkar, výletník)
- 2. **objekt** cestovného ruchu
 - nositeľ ponuky produktu, ktorý je predmetom spotreby
 - všetko, čo sa môže stať cieľom cestovania a zmeny miest pobytu (cieľové miesto, podniky a inštitúcie CR)

Všetci uspokojujú potreby návštevníkov a musia spolupracovať

Jednotlivé produkty zabezpečuje sektor CR v 3 čiastkových prvkoch

- Ubytovanie a stravovanie
 - Atrakcie
 - Sprostredkovatelia a organizátori cestovného ruchu
- Pre správne vybudovanie organizácií a produktov, ktorých cieľom je maximálne uspokojovanie potrieb účastníkov v jednotlivých segmentoch má mimoriadny význam definovanie kategórií CR

Formy cestovného ruchu možno klasifikovať podľa:

- Účelu návštevy (dovolenky, kultúrne, zdravotné, športové cesty, návštevy priateľov, služobné cesty, návštevy konferencií)
- Trvania pobytu (víkendové, služobné cesty, dovolenkové dlhodobější pobyty)
- Charakteru ciest (domáce a zahraničné)

- Typu destinácie (vidiecke, mestské, prímorské, horské)
- Vzdialenosti ciest (ďaleké alebo krátke cesty)
- Vekovej štruktúry účastníkov CR (deti mládež, rodiny, seniori)

Dokumenty pre podporu rozvoja CR na Slovensku

1. Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu (www.economy.gov.sk)

Strategický cieľ: zvyšovanie konkurencieschopnosti CR na Slovensku pri lepšom využívaní potenciálu so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí

2. Štátna politika cestovného ruchu

Dokument vychádza z novej stratégie zo zámerom zabezpečiť trvaloudržateľný rozvoj cestovného ruchu, rozvoj zamestnanosti, rozvoj podnikania, prezentáciu Slovenska.

Cieľom dokumentu je podporovať účasť domáceho obyvateľstva na rozvoji cestovného ruchu pri rešpektovaní únosnosti krajiny

3. Regionalizácia cestovného ruchu (2004)

Východiskový dokument ďalšieho rozvoja CR, ktorý analyzuje aktuálny stav podmienok rozvoja, vyhodnocuje potenciál územia, navrhuje kategorizáciu regiónov a rozvojové priority cestovného ruchu v regiónoch

Návrh zákona o združeních – odporúčanie pre zakladateľov združení cestovného ruchu

Návrh zákona o podpore cestovného ruchu – schválený 4.3.2010

Vidiecky cestovný ruch

- forma cestovného ruchu spojená s **pobytom vo vidieckom prostredí**
- Jedna z ťažiskových foriem cestovného ruchu na Slovensku
- Je založený na aktívnom **využívaní vidieckeho osídlenia** pre rekreačno-turistický pobyt
- Patrí k alternatívnym možnostiam využívania voľného času
- **Rozvíja regióny** s malou hustotou obyvateľstva
- Cieľovými skupinami sú **individuálni turisti, rodiny s deťmi**

- **Hlavným rekreačným faktorom sa stáva samotný vidiek**, ktorý môže slúžiť ako zdroj rekreačného prostredia, ako cieľové miesto rekreácie a poznávania
- Takmer všetky **obce majú predpoklady turistického využitia** – postupne strácajú svoju pôvodnú hospodársku funkciu a majú prírodný a kultúrny potenciál pre rozvoj CR(väzba na rekreačné územie, ekologicky kvalitné prostredie, blízkosť dopravných trás, územia s rozvinutým turizmom výhodou) – 42 % populácie žije na vidieku, príležitosť pre rozvoj obcí
- Významným **motívom pobytu na vidieku je lepšia kvalita životného prostredia**, návrat človeka k prírode a odklon od masového CR k individuálnym formám využitia dovolenky

Agroturistika

- **Špeciálna forma vidieckej turistiky**, ktorá je úzko spätá s poľnohospodárskou produkciou
- Považuje sa za formu udržateľného cestovného ruchu
- Je založená na uspokojovaní potrieb návštevníka u agropodnikateľa alebo v poľnohospodárskom podniku (**dovolenka na sedliackom dvore**, na farme)
- Športovo-rekreačné aktivity – jazda na koni, rybolov, poľovníctvo
- **Netradičné zážitky** (jazda na koči, spoznávanie a pozorovanie zvierat a rastlín)
- Tradičné remeslá (ľudové slávnosti, tkanie, rezbárstvo...)
- Aktívna účasť na farmárskych prácach (kosenie, výroba syra, konzervovanie ovocia...)
- Ekoagroturistika – ak sa realizuje na ekologických farmách

Kľúčové úlohy a aktivity rozvoja vidieckeho turizmu

Z hľadiska ekonomiky:

- Vidiecky turizmus dáva možnosť tvorby dôchodku a vytvárania pracovných miest
- Umožňuje oživiť tradičné ekonomické aktivity, ktoré upadajú a spôsobujú odliv vidieckeho obyvateľstva
- 42 % populácie žije na vidieku, zdroj zamestnanosti

Prezentácia produktov ľudových remesiel vo Vinianskom obecnom múzeu a galérii.

Z hľadiska ochrany životného prostredia

Vznik podnikov vidieckeho turizmu zabezpečuje ochranu životného prostredia nakoľko toto má pre vidiecky turizmus podstatný význam

Zákonné aspekty

Pre úspešný vidiecky turizmus sú nevyhnutné prijaté zákony a regulácie, nevyhnutná je aj podpora vládnych orgánov

Kvalita života

Pohyb obyvateľstva do vidieckych oblastí môže pomôcť k udržaniu životaschopnosti krajiny cez služby, ktorých poskytovanie je podstatné pre kvalitu života turistov a miestne obyvateľstvo

Udržiavanie kultúry a tradícií

Pre dôležitosť, ktorú kultúra a tradícia predstavujú pre návštevníkov, vidiecky turizmus môže

zohrať dôležitú úlohu pri zabezpečení dlhoročného udržania

Kľúčové aktivity

- Rekreačná jazda na koňoch, kočiach, saniach
- Rybolov a poľovníctvo
- Poľnohospodárske práce
- Chov hospodárskych zvierat - koní, poníkov, oviec, kôz
- Salašníctvo
- Zber plodín, húb a liečivých rastlín
- Gastronomické ochutnávky, ovčiarske, husacie hody, ochutnávky vín, zabíjačkové hody, pikniky
- Ľudové remeslá – čipkárstvo, garbiarstvo, hrnčiarstvo, kováčstvo, košíkarstvo, drotárstvo
- Prehliadka výrobných prevádzok

Podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu má svoje osobitosti - je ovplyvnené cieľmi, ktoré sledujú návštevníci a podnikatelia

Návštevník chce stráviť pobyt v zdravom a netradičnom prostredí spojený s neformálnym návratom k prírode a hodnotám, ktoré reprezentujú vidiek, chce vykonávať telesnú aktivitu s cieľom starostlivosti o zdravie, chce plnohodnotnú stravu.

Podnikateľ uspokojovaním potrieb návštevníka zhodnocuje poľnohospodárske produkty vlastnej výroby, prípadne miestne produkty, stimuluje rozvoj a zachovanie remesiel, zachováva a zveľaďuje ľudovú architektúru, umenie a tradície a tak **ekonomicky stimuluje vidiek.**

Pre úspech vidieckeho cestovného ruchu je dôležité využitie rekreačného a kultúrneho potenciálu pre cestovný ruch, využívanie bytového fondu, príprava obyvateľstva a pripravenosť pre poskytovanie služieb

Formy podnikania vo vidieckom cestovnom ruchu

- poskytovať služby vo vidieckom cestovnom ruchu možno dvomi spôsobmi:

► Bez živnostenského oprávnenia

- Prenájom nehnuteľností – (okrem základných služieb (kúrenie, voda, elektrika)) nesmú byť poskytované ďalšie služby napr. výmena bielizne, poskytovanie stravy, upratovanie)
- Prenájom hnutelného majetku (športová výstroj, bicykle, člny) – zmluvný vzťah medzi zúčastnenými stranami – ZMLUVA o nájme podľa Obč. zákonníka (občan, ktorý prenajíma, zdaňuje svoje príjmy)

- Poskytovanie služieb cez sprostredkovateľa (TIK, CK) – zmluvný vzťah – zaradenie objektu, služby do ponuky TIK
- V prípade, že v obci je viac záujemcov o poskytovanie služieb vo vidieckom cestovnom ruchu, môže živnostenské oprávnenie byť vydané pre obec

► Podnikanie so živnostenským oprávnením

- v súlade so Živnostenským zákonom - Zákon č. 445/1991 v znení neskorších predpisov – musí sa jednať o sústavnú činnosť, nemôže mať príležitostný a občasný charakter a mala by sa vykonávať ako hlavná činnosť - podnikateľ ručí za svoje záväzky celým svojím majetkom (v prípade VCR sa jedná predovšetkým o individuálne podnikanie – FO)

Výsledky prvého európskeho prieskumu medzi obyvateľmi EÚ o ich dovolenkových plánoch na rok 2009

Európska komisia zverejnila 20. 03. 2009 výsledky prvého európskeho prieskumu medzi obyvateľmi 27 členských krajín EÚ o ich postojoch k cestovaniu, dovolenkových plánoch a preferenciách na rok 2009.

Prieskum sa realizoval na vzorke 27 000 náhodne vybraných občanov EÚ starších ako 15 rokov v priebehu februára 2009. Najmenej 50 % občanov EÚ cestuje každoročne na dovolenky, pričom vo väčšine členských krajín je toto číslo vyššie a takmer tri štvrtiny občanov uskutočnia minimálne jednu dovolenku ročne. Medzi najdôležitejšie zistenia prieskumu patria nasledovné:

- trendom je objavovanie domácej krajiny: v roku 2009 plánuje 48 % Európanov tráviť svoje dovolenky vo svojej vlastnej krajine, zatiaľ čo v roku 2008 tak urobilo 43 %
- väčšina Európanov má finančné zdroje na financovanie dovolenky: asi 4 z 10 obyvateľov EÚ, ktorí plánujú dovolenku v roku 2009 si myslia, že majú dostatočné zdroje (41 %), 40 % sa vyjadrilo, že budú musieť prehodnotiť svoje výdavky, ale stále si môžu dovoliť ísť na dovolenku. 1 z 10 opýtaných (11 %) odpovedal, že má vážne finančné problémy, ktoré by mohli mať vplyv na jeho dovolenkové plány
- vyžadovanie kvality: 33 % Európanov je zameraných na kvalitu a dávajú prednosť úžitkovej hodnote vzhľadom na cenu

- iba 19 % opýtaných si bolo takmer istých, že nebudú v roku 2009 cestovať, čo je výrazne pod percentuálnym podielom tých, ktorí necestovali v roku 2008 (32 %)
- 28 % občanov EÚ stále nie je rozhodnutých čo sa týka typu dovolenky (dĺžka a destinácia)
- počet osôb organizujúcich svoju hlavnú dovolenku individuálne v roku 2009 stúpol na 56 %, pričom sa na tento účel často využíva internet
- Európania preferujú trávenie dovolenky v tradičných turistických destináciách (54 %), zatiaľ čo 28 % by radšej išlo do nových destinácií
- 14 % by si vybralo Španielsko, ktoré bolo zároveň najpopulárnejšou destináciou na dovolenku aj v roku 2008 a takisto dominuje v plánoch na tento rok. Nasleduje Taliansko (11,9 %) a Francúzsko (11,1 %)
- 31 % občanov EÚ uviedlo, že miestne atraktivity sú hlavným dôvodom pri výbere dovolenkového destinácie, nasleduje kultúrne dedičstvo (24 %) a možnosti zábavy (15 %)
- aj počasie zohráva svoju úlohu, keďže polovica občanov EÚ trávi svoju dovolenku v mesiacoch júl a august a 42 % uviedlo, že by sa najskôr vzdali zimnej dovolenky, keby ich financie neboli dostávajúce na uspokojenie ich celkových dovolenkových plánov. 23 % opýtaných povedalo, že by šetrili peniaze cestovaním mimo sezóny.

zdroj SACR

Prednášajúci: Ing. Janka Mikušáková
Vinné, marec 2010

VÝZNAM SYRÁRSKÝCH ŠPECIALÍT Z OVČIEHO MLIEKA

Syrárske špeciality sú v podstate všetky výrobky odvodené zo základnej suroviny a to zo syra. Tento výrobok je vyrobený z kravského, ovčieho alebo kozieho mlieka buď v mliekarniach alebo u samotných výrobcov mlieka.

Bochníky syra na salaši

Veľká časť slovenských syrárskych špecialít je vyrobená z ovčieho mlieka a majú tradíciu a svoj pôvod už v stredoveku. Podstatná časť našich syrárskych špecialít ako sú čerstvé a mäkké syry, parené syry, údené syry a lisované syry vznikali na salašoch už od 14. storočia. Tieto výrobky mali regionálny charakter, ich výroba bola limitovaná spotrebou daného regiónu.

V súčasnosti, poznačenej hospodárskou krízou, má u nás produkcia všetkých druhov mlieka klesajúcu tendenciu. Napriek tomu má spotreba mliečnych výrobkov a zvlášť syrov stúpajúcu tendenciu. O tento nárast sa postarali aj syrárske špeciality. Oficiálne štatistiky by sa zobjektivovali, keby sa k nim pripočítala aj nevidovaná výroba a predaj malových výrobcov na trhoch a z dvora. Situácia v posledných rokoch naznačuje, že ak sami nezvýšime produkciu ovčieho mlieka, budú naši syrári a bryndziari nútení dovážať ovčie mlieko zo zahraničia.

Najväčšie využitie ovčieho mlieka je na výrobu ovčieho hrudkovitého syra a z neho vyrobenej bryndze. Táto výroba nadobudla priemyselný charakter

a ročne predstavuje približne 3500 ton pre domáci, ale aj zahraničný trh. Jej výroba sa uchovala a rozšírila aj vďaka racionálnemu systému spracovávania ovčieho mlieka ihneď po pôdoji na hrudkovitý syr. Tento syr v salašnických podmienkach prekysá a zrie, a potom sa obvyčajne 1-krát týždenne zväžá do bryndziarne. Tu sa spracováva na komerčný výrobok - bryndzu.

V dnešnej dobe prevláda tzv. priemyselný charakter spracovávania ovčieho mlieka. Ovčie mlieko sa zväžá do mliekarní alebo ovčích syrární, kde sa pasterizuje a obohacuje mliečnymi kultúrami. Tu vzniká zväčša hrudkovitý syr a bryndza, prípadne iné zrejúce ovčie syry.

Osobitosť ovčieho hrudkovitého syra vyplýva z jeho zloženia. Ovčie mlieko v porovnaní s kravským obsahuje viac koncentrovanej, veľmi hodnotnej bielkoviny (5,2%), tukov (6,2%), uhľohydrátov i minerálnych látok, pričom aj obsah tzv. špecifických účinných látok je obvyčajne vyšší ako u kravského mlieka.

Bryndza ako naša tradičná syrárska špecialita je mikrobiálny fenomén, ktorý zachováva všetky pôvodné zložky ovčieho mlieka. Proces kysnutia a zrenia na salaši alebo v syrárni spôsobí, že sa v nej

Z bohatej ponuky slovenských syrových špecialít

doslova premnožia baktérie mliečného kysnutia, tzv. probiotiká, ktorých blahodárne účinky na ľudský organizmus sú nepopierateľné.

Pravidelná konzumácia bryndze dokázateľne znižuje hladinu škodlivého cholesterolu v krvi a to aj napriek tomu, že má vysoký podiel tuku. Bryndza má pozitívne účinky pri prevencii proti rakovine hrubého čreva, zažívacieho traktu, reďnutia kostí, cukrovky. Okrem iného zvyšuje imunitu a dokonca pomáha znižovať krvný tlak.

Bryndza ako fermentovaný ovčí syr je zdrojom kvalitných bielkovín, vitamínov a minerálov, obsahuje aj veľké množstvo probiotických baktérií, kvasiniek a zdraviu prospešných mikroskopických húb.

Prednosťou tradičnej bryndze je výroba bez akéhokoľvek tepelného spracovania vďaka čomu sú zachované bioaktívne látky v pôvodnom stave ako v surovom mlieku. Tieto konštatovania platia aj pre iné „živé“ mliečne výrobky. Preto je záujem, aby sa naše mliečne výrobky tam, kde je to možné zbytočne nesterilizovali, ale konzervovali ich vlastným mliečnym kysnutím.

Okrem už spomenutej veľmi zdravej bryndze existuje u nás celý rad ďalších tradičných výrobkov, ktoré sa však vyrábajú v menšom rozsahu. Sú to napríklad oštiepkové syry, parenice, korbáčiky, bryndzové nátierky, syr Urda, Karpatský tvrdý syr, Toporecký polotvrdý syr, Klenovecký syr, syrárske špeciality vyvinuté VUM (Výskumný ústav mliekarský) v Žiline.

Na Slovensku máme zatiaľ chránené tri druhy syrov so značkou Chránené zemepisné označenie. Cech bryndziarov dosiahol toto označenie pre

Slovenskú bryndzu a Slovenskú parenicu. Podobne si počínal aj Cech výrobcov ovčieho hrudkovitého syra, ktorý dosiahol zapísanie salašnického a údeného hrudkovitého syra do zoznamu EÚ ako tradičných výrobkov.

Rozšírenie výroby syrárskych špecialít by bolo možné aj využitím veľkej výmery nevyužitých lúk a pasienkov, vhodných pre ovce, ale aj kozy, ktorých mlieková produkcia nie je obmedzovaná limitmi z EÚ.

Na Slovensku máme bohatú tradíciu vo výrobe syrárskych špecialít, ktoré treba propagovať tak, ako sa to robí na Ovčarskej nedeli v Pribiline, Bačovských pastoriách v Detve, na oslavách bačovských tradícií v Novoti, Zázrivej, Krompachoch. Syrárske špeciality sú dôležitým imidžotvorným prvkom, ktorý nás môže pozitívne propagovať v ostatných štátoch Európy. Bude sa však musieť prispôsobiť na takú úroveň, aká je dosiahnutá pri výrobe Slovenskej bryndze alebo Slovenskej parenice.

Autor: Karol Herian

PODNIKANIE V POĽNOHOSPODÁRSTVE

Obsahová náplň prednášky Ing. Andrea Paulinu

- Podnikanie v poľnohospodárstve – súčasť aktivít pre rozvoj vidieka
- Informácia o aktivitách MAS Duša o.z. v oblasti rozvoja vidieka
- Činnosť sekcie poľnohospodárstva v rámci MAS Duša o.z., aktivity a osvetová činnosť
- Vízia a integrovaná stratégia rozvoja územia MAS a jej rozpracovanie v oblasti pôdohospodárstva
- Aktivity poľnohospodárskych subjektov v mikro-regióne
- Podnikateľský subjekt Ing. Andrej Paulina – BIO-VEX – SHR, poľnohospodárska činnosť, výroba a spracovanie liečivých rastlín, výroba biokompostov – komunitná kompostáreň, vzdelávacia a poradensko-informačná činnosť pre farmárov

Mini workshop na témy:

- Register obnovenej evidencie pôdy - ROEP
- Pozemkové úpravy
- Pôda – základný výrobný prostriedok – kardinálny problém riešenia užívateľských a nájomných vzťahov k pôde
- SPF – úloha a súčasná nečinnosť, kauzy reštituentov
- MAS a VIPA – súčinnosť, členstvo, financovanie
- Vidiek a poľnohospodárstvo, antagonistický vzťah či úzka súčinnosť a spolupráca
- Význam partnerstva – verejná správa a súkromný sektor
- Vidiek a poľnohospodárska krajina – poľnohospodár, farmár a krajinnotvorba
- Multifunkčnosť poľnohospodárstva
- Pripomienky k článku novin ECHO DUŠE „Kam kráčaš slovenské poľnohospodárstvo...“

PRVÉ ZASADNUTIE NOVOZVOLENÉHO PREDSEDNÍCTVA VIPA SK

Dňa 20. 4. 2010 v Turčianskych Kľačanoch v penzióne Sv. Mitro zasadalo prvý krát novozvolené predsedníctvo VIPA SK

Zasadnutie otvorila predsedníčka, privítala všetkých prítomných a popriala im všetko naj, veľa dobrej vôle pracovať pre splnenie svojich záväzkov, ktoré si dali pri kandidovaní do predsedníctva.

Diskutovalo o úlohe výborov a o ich najvhodnejšom počte. Predsedníctvo sa uznieslo, že hlavné úlohy výborov sú:

- predpokladať všetky problémy a na zasadnutí predsedníctva predkladať hotové návrhy na schválenie resp. zamietnutie,
 - zapojením radových členov do činnosti výborov pripravovať ich na významné funkcie v predsedníctve,
 - manažovať spoluprácu a realizáciu zmlúv o partnerstve v sieti VIPA s organizáciami, ktoré sú danému výboru z odborného hľadiska najbližšie.
- Dôležitým bodom rokovania bola príprava VI. Fórum VIPA s mottom „Šance pre vidiek - vidiek je šanca“. Termín zasadnutia bude tradičný – október. Miesto konania v regióne Horná Orava sa ešte spresní.
- Dalšou otázkou bolo rozdelenie rokovania Fóra

na pracovné skupiny. Členovia navrhovali témy pre rokovanie jednotlivých pracovných skupín. O navrhnutých témach prebiehala rozsiahla diskusia, o výbere navrhnutých tém a o jej presnom zameraní a stručnom názve.

Nakoniec sa dohodlo, že rokovanie Fóra bude prebiehať v 4 pracovných skupinách na tieto témy:

- Využitie prístupu LEADER ako všeobecného princípu vidieckeho rozvoja. Facilitovať ju budú R. Szalay a L. Bartók.
- Sieťovaním k efektívnosti regiónov. Facilitátor: L. Falťan,
- Vidiecka ekonomika - využívanie miestnych zdrojov, remeslá, pôda, včelárstvo, ovocinárstvo, predaj z dvora...). Facilitátori: K. Herian, L. Batrová
- Zhodnotenie doterajších mechanizmov podpory rozvoja vidieka. Facilitátori: J. Mikušáková J. Líška, M. Ovsenik,

Mária Behanovská

PREDSTAVUJEME ČLENOV PREDSEDNÍCTVA VIPA SK 2010-2013

Meno a priezvisko: **Mária Behanovská**

Vek: 50

Povolanie: Predsedníčka VIPA SK od 2006

Prečo som vo VIPA: Pretože členovia mi dali dôveru a v tejto ťažkej dobe treba vnášať do vecí svetlo, aby sa táto organizácia stala známou a potrebnou pre každého vidiečana.

Čo je mojím cieľom vo VIPA: Pokračovať v začatých aktivitách, prispieť k zvýšeniu kvality života na vidieku. Záujmy vidieka sú často dotknuté prijímaním opatrení, ktoré nedostatočne rešpektujú potreby vidieka. Často je to spôsobené neznalosťou alebo nepochopením, nezriedka ide o dôsledok pôsobenia iných záujmov alebo záujmových skupín.

Preto VIPA SK musí využiť znalosť problematiky a poznanie situácie k tomu, aby presadzovala záujmy vidieka voči opatreniam verejnej správy na národnej, regionálnej i lokálnej úrovni.

Meno a priezvisko: **Janka Mikušáková**

Vek: 46

Povolanie: SZČO – podnikám – venujem sa hlavne problematike cestovného ruchu, marketingu, poradenstvu, vzdelávaniu

Prečo som vo VIPA: Vo VIPA som od jej vzniku, 17 rokov pôsobím ako predsedníčka mikro-regionálneho združenia. Problematika vidieka a jeho rozvoja je mi blízka, pracujem s ľuďmi na vidieku a chcem svojimi vedomosťami (ktoré sa snažím neustále rozširovať) ako i skúsenosťami pomáhať a motivovať ľudí.

Čo je mojím cieľom: Problematika vidieckeho cestovného ruchu je agenda, ktorej sa vo VIPA chcem venovať, čo najintenzívnejšie.

Zasadnutie novozvoleného predsedníctva VIPA SK v Turčianskych Kľačanoch

Meno a priezvisko: **Lucia Vačoková**
Vek: 26

Povolanie: Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, Centrum starostlivosti o vidiecke životné prostredie, pozícia ekológ.

Prečo som vo VIPA: z presvedčenia – viera v lepšiu budúcnosť nášho vidieka.

Čo je Vaším cieľom vo VIPA: zabezpečenie komunikácie so zahraničnými partnermi VIPA, priblíženie fungovania VIPA k štandardom organizácií zameraných na regionálny rozvoj fungujúcim v EÚ.

Meno a priezvisko: **Eudmila Bátorová**
Vek: 55 rokov

Povolanie: Mám vyštudovanú strednú ekonomickú školu spoločného stravovania, ale od roku 1978, keď sa mi narodila dcéra som doma. Starám sa o ňu nakoľko je veľmi ťažko zdravotne postihnutá. Som ľudový umelec, popri starostlivosti o ňu maľujem kraslice.

Prečo som vo VIPA: S vidiecky parlamentom som pracovala aj predtým, ako som sa stala členkou predsedníctva, občas som bola na školeniach ukazovať maľovanie kraslíc a ženám robiť prednášky, čo sa dá dokázať v živote. V minulom volebnom období som pracovala v predsedníctve a rozhodla som sa pokračovať, pretože práca ma baví a vo výbere pre ženy a rovnosti príležitostí som sa našla. Mala som možnosť prezentovať ľudové umenie.

Čo je mojím cieľom: V prvom rade je to propagácia kultúrneho dedičstva na vidieku, zvykov, obyčajov, remesiel a zároveň o tom písať do časopisu, predstavovať zaujímavých ľudí, ktorí niečo dokážu. Vytvárať databázu ľudových umelcov z celého Slovenska a byť nápomocná pri zachovávaní kultúrneho dedičstva na vidieku, ale zároveň byť aj kritikom toho, čo sa mnohým nepáči.

Meno a priezvisko: **Mária Trubíniová**
Vek: 24

Povolanie: študentka katedry etnológie a etnomuzikológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Prečo som vo VIPA: Pre mňa ako mladého človeka bola táto organizácia úplne neznáma. Po napísaní niekoľkých príspevkov do periodík, som bola oslovená, stať sa jej členom, čo som uvítala. Nemám rada ľudí, ktorí sa stále na niečo sťažujú, ale pritom sa nesnažia zlepšiť svoj súčasný stav. Budem sa snažiť pomôcť svojou troškou k pozitívnemu obrazu Vidieckeho parlamentu medzi jeho členmi, ale aj nečlenmi.

Čo je mojím cieľom vo VIPA: Bude to práca v časopise Naš vidiek, do ktorého by som rada prispievala.

Meno a priezvisko: **Ladislav Hudák**

Povolanie: Konzultant a lektor manažmentu, orientovaný na marketing, predajné zručnosti, riadenie projektov, vedenie a rozvoj ľudí, komunikáciu a podnikateľské plánovanie.

Prečo som vo VIPA: Verím, že slovenský vidiek potrebuje organizáciu, pripravenú na obhajobu jeho záujmov a na podporu jeho rozvoja. Preto som sa podieľal na založení Vidieckeho parlamentu v roku 2000 a už v roku 1999 som pracoval v prípravnom výbore.

Čo je mojím cieľom vo VIPA: Podporovať vzdelávanie a rozvoj manažérskych zručností zamestnancov a dobrovoľných funkcionárov OZ VIPA SK, aby sa trvalo zlepšovali ich schopnosti v oblasti vedenia organizácie, rozhodovania, riešenia problémov, budovania výkonných dobrovoľníckych tímov, tvorby a realizácie projektov a dosahovania strategických cieľov. Tým sa chcem prispieť k trvalý rozvoj a zdokonaľovanie našej organizácie.

Meno a priezvisko: **Karol Herian**

Povolanie: emeritný pracovník Výskumného ústavu mliekarenského v Žiline, ďalej pracujem ako odborný poradca pre OZ Cech bryndziarov, som členom SAPV a vedeckých rád SPU a STU a som predsedom štátnicových komisií, v Žiline som v predsedníctve Rotary klubu

Prečo som vo VIPA: Zaujala ma činnosť vidieckeho parlamentu a vidím veľké možnosti zapojiť aj vidiek do rozvoja tradičnej živočíšnej výroby, do rozvoja agroturistiky a do spracovania ich produktov - na tradičné výrobky - syrárske špeciality. Ďalšou oblasťou by mohla byť výchova k zdravej výžive a publikačná činnosť.

Meno a priezvisko: **Egon Gyarmathy**
Vek: 76 rokov.

Povolanie: poľnohospodársky pracovník. Učil som na SPU 40 rokov v oblasti chovu oviec a kôz na katedre špeciálnej zootechniky. V organizácii Slovenský zväz chovateľov zastávam funkciu predsedu komisie pre ovce a kozy v SR.

Prečo som vo VIPA: myslím si, že táto organizácia môže mať veľký vplyv na mnohé procesy v oblasti životných podmienok obyvateľstva na vidieku, ako aj v mestách.

Čo je mojím cieľom vo VIPA: pomôcť v oblasti rozvoja živočíšnej výroby na vidieku najmä v oblasti chovu oviec, resp. kôz, aby sa tieto zvieratá chovali tak ako v minulosti a tým prispievali k samostatnosti obyvateľstva v oblasti zdravej výživy.

Ďalší členovia predsedníctva:

Eva Porubánová

Rozália Szalay, starostka obce Kližská Nemá

Jozef Liška, starosta obce Veľká Ves

Lubomír Faltán, podpredseda SAV pre III. oddelenie vid

Meno a priezvisko: **Ladislav Bartók**
Povolanie: strojný inžinier

Čo ma priviedlo do predsedníctva VIPA SK: V oblasti rozvoja vidieka, v samospráve som aktívny priebežne od 1. 12. 1990, teda od vzniku samospráv po prvých voľbách po nežnej revolúcii. Tri volebné obdobia som vykonával funkciu starostu v obci Turňa nad Bodvou, dva volebné obdobia poslanca vo VUC – KSK. Od 2003 až dodnes fungujem ako živnostník, projektový manažér, najmä v oblasti tvorby stratégií, programov rozvoja a v implementácii projektov rozvoja vidieka. V rozvoji vidieka presadzujem prednostné uplatňovanie teórie rozvoja na báze vnútorných zdrojov. Do predsedníctva som kandidoval na požiadanie p. predsedníčky a mám jasné predstavy o mojom pôsobení v predsedníctve.

Aké mám plány počas troch rokov: Počas obdobia nasledujúcich troch rokov chcem obohatiť činnosť VIPA SK o moje doterajšie skúsenosti z technickej, samosprávnej, či neziskovej sféry. Moje aktivity budú zamerané na zmenu paradigmy postoja samospráv od komunitného plánovania k regionálnemu plánovaniu na báze rovnocenného, multisektorového partnerstva všetkých aktérov toho, ktorého regiónu. Chcem šíriť a uplatňovať nové prístupy v oblasti boja proti chudobe, v oblasti podpory ozajstnej inklúzie všetkých vrstiev vytváraním reálnych mechanizmov na zapájanie sa do spoločenskej delby práce.

● VYHLÁSENIE

účastníkov 4. Infodňa Vidieckeho parlamentu venovaného novinkám v oblasti podpory pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, v hodnotení projektov na PPA a špeciálnej téme, „drobné podnikanie na vidieku“

Miesto konania: Obec Vinné, okres Michalovce

Miestna akčná skupina DUŠA

Účastníci 4. Infodňa

Účastníci 4. Infodňa, členovia a priaznivci Vidieckeho parlamentu na Slovensku (VIPA SK) venovaného téme „Drobné podnikanie na vidieku“, vyjadrujú presvedčenie, že drobné podnikanie je kľúčovým faktorom rozvoja obcí a vplýva na zlepšenie sociálno-ekonomického postavenia obyvateľov.

Podnikanie v obci prináša zamestnanosť a zároveň sa zvyšuje kvalita života obyvateľov obce. Obce v posledných rokoch stratili svoju hospodársko – ekonomickú funkciu a pre prosperitu vidieka je nutné ju podpornými aktivitami znovu oživiť. Podporou drobného podnikania najmä na vidieku možno zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obcí.

Vidiecky parlament neustále venuje pozornosť prezentácii dobrých príkladov z praxe a aj účastníci stretnutia mali možnosť oboznámiť sa s úspešnými projektmi realizovanými v úzkej spolupráci s miestnou samosprávou, ktorá má v procese vytvárania podmienok pre drobné podnikanie nezastupiteľnú funkciu (Obce Preňčov, Mošovce, Turčianske Tep-

lice, Bystrany, Spišská Belá, Slovenská Ves, Lenka, Rimavská Sobota, Dvorníky – Včeláre, OZ Ozveny – Hrachovo) www.crs.sk

Účastníci 4. Infodňa považujú riešenie vlastných vzťahov ku pôde za kľúčový faktor ekonomickej aktivizácie vidieka. Z tohto dôvodu je potrebné urýchlene ukončiť proces evidencie pôdy – ROEP a pozemkové úpravy na Slovensku a systematicky pokračovať v riešení sporných prípadov aj prostredníctvom súdov.

Pre podporu rozvoja vidieka odporúčajú účastníci 4. Infodňa miestnym samosprávam a všetkým zainteresovaným skupinám na vidieku zintenzívniť vzájomnú spoluprácu a podporiť verejnosúkromné partnerstvá

Účastníci navrhujú:

- Vytvárať databázy príležitostí a námetov pre drobné podnikanie na vidieku
- Vykonávať monitoring príležitostí
- Organizovať stretnutia podnikateľov, záujemcov o podnikanie s miestnou samosprávou, vytvárať pracovné skupiny pre podnikanie na vidieku.
- Vyhľadávať zdroje pre drobné podnikanie
- Systematicky medializovať príklady dobrej praxe riešení lokálnych rozvojových problémov
- Do komunikácie a prípravy rozvojových dokumentov intenzívnejšie zapájať aj mládež a zároveň využívať skúsenosti seniorov

Účastníkom podujatia boli predstavené aktivity obce Vinné a MAS DUŠA, o.z., ocenili prístup obce a úspešne realizované aktivity v rámci MAS DUŠA, sú dobrým príkladom pre celé Slovensko.

www.dusa.sk

Vo Vinnom, 6. marca 2010
Účastníci 4. Infodňa VIPA SK

POZVÁNKA

Vidiecky parlament na Slovensku, v rámci Programu rozvoja vidieka 2007 -2013, Opatrenia 3.3, realizuje projekt „Vzdelávanie a informovanie“ formou informačného seminára na tému:

PERSPEKTÍVY SLOVENSKEHO POĽNOHOSPODÁRSTVA V EURÓPSKOM KONTEXTE

– HEALTH CHECK – ZDRAVOTNÁ PREHLIADKA SPOLOČNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ POLITIKY

Semináre sa uskutočnia

v Košiciach, Zvolene, Vlkovciach, Banskej Bystrici,
Nitre, Šamoríne, Žiline, Trenčianskej Tepkej

Sú určené zástupcom obcí, poľnohospodárom, podnikateľom na vidieku a predstaviteľom MVO pôsobiacich na vidieku. Program seminára je orientovaný na rozšírenie informácií a aktuálnych poznatkov o riešení budúcnosti rozvoja vidieka z hľadiska programových zmien Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ známych pod názvom Health Check – Zdravotná prehliadka, ktoré sa výrazne dotknú vyššie menovaných cieľových skupín pôsobiacich na vidieku a nepriamo všetkých obyvateľov Slovenska.

PROGRAM

08.30 – 09.00	Prezentácia účastníkov
09.00 – 09.45	Úvod – História Spoločnej poľnohospodárskej politiky v EÚ kontexte Čo je Health Check – Zdravotná prehliadka SPP Účel a odôvodnenie Health Check – Zdravotnej prehliadky SPP
10.00 – 12.00	Prehľad obsahu navrhovaných zmien po Health Check – Zdravotnej prehliadke SPP
12.15 – 13.00	Význam navrhovaných zmien Health Check – Zdravotnej prehliadky SPP
13.15 – 14.00	Diskusia a záver

Lektor: MVDr. Eva Porubánová, poradca, konzultant

Termíny a miesto konania budú včas zavesené na www.vipa.sk

Mária Behanovská
predsedníčka

Vidiecky parlament vyhlasuje

fotografickú súťaž pre amatérskych fotografov

ZEM A JEJ PREMENY

Víťaz získa knižnú publikáciu a víťazná fotografia bude publikovaná na titulnej strane časopisu Náš vidiek.
Svoje súťažné príspevky posielajte do 30. augusta 2010
na e-mailovú adresu: vipa@vipa.sk

motto súťaže: „Nechajme Zem vyniknúť“

bodka na záver

Človek má tri cesty ako múdro konať.

Najskôr premýšľaním: To je tá najušľachtilejšia.

Druhá napodobovaním: To je tá najľahšia.

Tretia skúsenosťou: To je tá najtrvrdšia.

[Konfucius]

**VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU**

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

**náš
vidiek**

Vydavateľ: OZ VIPA SK

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácie

Náklad: 1500 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla: 15. 8. 2010

Redakcia: Mgr. Mária Trubinyová

Grafická úprava: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových - NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

